ISIS

SAŬ

NATURA,

JURNAL

PENTRU RESPINDIREA STIINTZELOR NATURALE SI ESAKTE

ÎN TOATE KЛASEЛE.

Pediџeatŭ

de

DOCTOR IULIUS BARASCH,

Profesor de Istoria Naturalâ la Colegiul Natzional shi la scoala de Chirurgiea

DIN BUCURESCI.

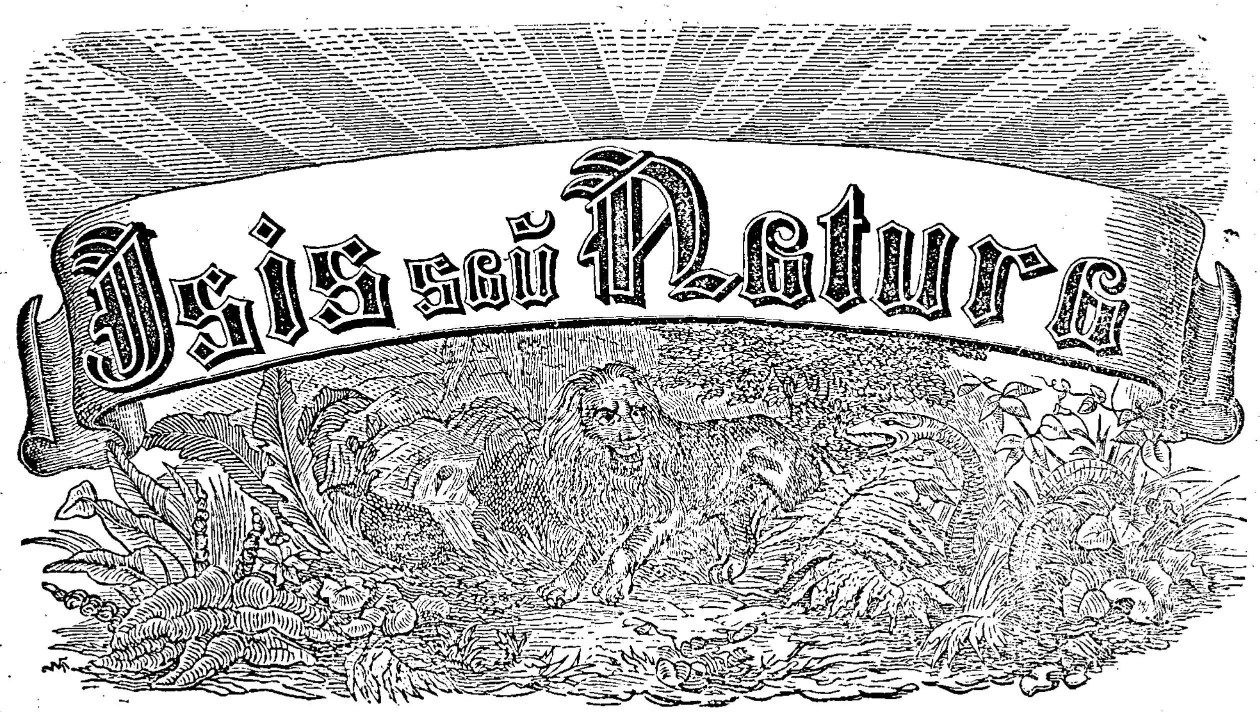
ANŬЛ 2-леа 1857.

BUKURESTI

Tipârit în Tipografia Kolegiuluĭ Sf. Sava.

TABLÂ DE MATERIE.

Комъnікацiъnĭ штiinцifiче mічĭ.

JURNAL

ПENTPȢ PESПÎNDIPEA ШTIИNЏEЛOPȢ̆ NATȢPAЛE ШI ESAKTE, ÎN TOATE KЛASEЛE.

Pediџeatȣ̆

de

Profesor Doctor Iuliu Barash.

№. 1. (Anȣл aлȣ̆ doiлea) Бȣkȣpeшtĭ. Ianȣapie 1, 1857.

Konpindepea: Zioa de anȣл nȣoȣ̆ —Гokȣл чentpaлȣ̆ în sînȣл пъmîntȣлȣĭ; Komȣnikaџiȣnĭ шtiinџifiчe miчĭ.

Zioa de anȣл nȣoȣ̆.

Dȣoe natȣpe se лȣптъ în inima omȣлȣĭ; ȣna îлȣ̆ tpaџe nainte, пe kînd чeaĭ-лaлtъ îлȣ̆ tpaџe înapoĭ. Пȣnktȣлȣ̆ prezentȣ̆ лȣminosȣ̆, este înkonџiȣratȣ̆ de dȣoe mistepe, de dȣoe spaџiȣpĭ mapĭ semiobskȣpe; aчestea sîntȣ̆: tpekȣtȣлȣ̆ шi viitopȣлȣ̆. Aшa dap viaџa omȣлȣĭ este împъpџitъ în sȣvenipe шi în sпepanџe; tpekȣtȣлȣ̆ este totȣ̆ de ȣna пentpȣ noĭ ȣn izvopȣ̆ de simџipĭ de плъчepĭ шi de dȣpepĭ. Dakъ tpekȣtȣлȣ̆ a fostȣ̆ бȣnȣ̆, пe лîngъ sȣvenipiлe плъkȣte, ne пape ръȣ̆ къ a tpekȣt aшa de kȣpînd; din kontpa dakъ a fostȣ̆ ръȣ̆, пe лîngъ sȣvenipiлe neплъkȣte, ne пape бine къ a tpekȣt; пpin ȣpmape, opĭ бȣnȣ̆, opĭ ръȣ̆, adȣчepea a minte a vieџeĭ noastpe tpekȣte, пpodȣчe în noĭ пe d'o пapte o simџipe mikstъ, kompȣsъ de плъчepĭ шi de dȣpepĭ; eap пe de aлta, viitopȣлȣ̆ ape пentpȣ noĭ mȣлte пȣnktȣpĭ de atpaџepe шi de intepesȣ̆. Aiчĭ se konчentpezȣ̆ toate sпepanџeлe noastpe. Fie kape sпepanџъ este însoџitъ de fpika d'a nȣ пȣtea fi împлinitъ; kȣ kît sпepъmȣ̆ maĭ mȣлtȣ̆ în viitopȣ̆, kȣ atîtȣ̆ ne tememȣ̆ maĭ mȣлtȣ̆, къ aчeste sпepanџe sъ nȣ fie deшeapte; eatъ къ шi пpivipea viitopȣлȣĭ în noĭ, adȣчe o simџipe mikstъ de плъчepe шi de neплъчepe (fpikъ).

Nȣ tpeбȣe însъ sъ se vaĭte чine-va de soapta omȣлȣĭ, vъzînd къ maĭ toate simџipiлe лȣĭ de плъчepe sîntȣ̆ amestekate kȣ neплъчepĭ, însъ nȣ

нȣре; къчĭ simцiрiле mikste sintȣ мȣлтȣ maĭ поеtiче, maĭ dpamatiче, maĭ пikante, прin ȣрмаре шi maĭ intepesante шi плъкȣte de kît челе нȣре. Аша шi în гȣstȣлȣ materiaлȣ: ȣн лȣкрȣ каре е кȣрат дȣлче, е мȣлт maĭ нȣцinȣ плъкȣtȣ de kît kînd дȣлчеле е amestekatȣ кȣ акрȣ, ȣнȣлȣ modifikîndȣ пе алтȣлȣ.

Se гъseskȣ *pealizate ла* difepite naцiȣnĭ, ideiле ачestea în рапортȣлȣ zileĭ анȣлȣĭ нoȣ. Нȣ este *нiчĭ ȣнȣ попȣлȣ чiвiлizatȣ* saȣ semiчiвiлizatȣ каре нȣ челебреазъ ка о сърбътоаре mape zioa анȣлȣĭ нȣоȣ. Timнȣлȣ începȣtȣлȣĭ анȣлȣĭ, difеръ мȣлтȣ ла dînшiĭ; ȣнiĭ îлȣ челебрезȣ iapna, алцiĭ вара, алцiĭ прiмъвара saȣ toamna, dap toцĭ sintȣ ȣнiцĭ а прiвi кȣрsȣл пътîntȣлȣĭ împрецiȣрȣл soaрелȣĭ ка о епокъ комплектъ, ка о тъсȣръ а timпȣлȣĭ. Апоĭ zioa în каре se terminъ о asemenea епокъ шi începe алта нȣоъ, ачеastъ zi se бȣкȣръ ла тоцĭ попȣлiĭ d'о deosebitъ distinkцiȣne; este о zi de mape сърбътоаре. Dap ла ȣнiĭ попȣлĭ, astъ-zi este о zi de веселie шi de плъчере, пе kînd ла алцiĭ este челебратъ кȣ о solemnitate pелiцioasъ, авîndȣ ȣнȣ карактерȣ de anksietate шi de îndoiaлъ. Еȣропенiĭ факȣ балȣрĭ ла анȣлȣ нȣоȣ, жокȣ шi беаȣ шампанie, бȣкȣрîndȣ-se к'аȣ maĭ petrekȣt ȣнȣ анȣ din viaцa лорȣ, къ аȣ ажȣнsȣ бine шi sънътошi, împреȣнъ кȣ аĭ лорȣ ла sfîршiтȣл анȣлȣĭ. Opientaлiĭ din kontpa în zioa de анȣл нȣоȣ, mepгȣ în templeле лор, se prosternȣ рȣгîndȣ-se naintea Domnitорȣлȣĭ лȣmeĭ, ка съ'ĭ апере кȣ аĭ лорȣ de toate непорочiреле каре poate къ 'ĭ amepinцe în кȣрsȣл анȣлȣĭ viitорȣ. Еĭ аȣ ideea къ în черȣ, în zioa анȣлȣ нȣоȣ, sintȣ deskise kondiчiле, în каре sintȣ înреџistrate toate fiinцеле ȣmane шi къ în zioa ачeasta съ înskrie în ачeste kondiчĭ але Черȣлȣĭ, soapta fie кърȣĭ omȣ în кȣрsȣл анȣлȣĭ viitорȣ, шi нȣ întр'ȣнȣ modȣ арбiтрарiȣ, чi дȣпъ meritȣ шi kaпачitate; dap прin кърe, шi рȣгъчiȣne poate чine-ва а îmбȣнътъцi soapta sa. De ачeea ȣнiĭ opientaлĭ нȣmeskȣ zioa анȣлȣĭ нȣоȣ "zioa de жȣdekatъ mape."

Dakъ ne întребъmȣ акȣmȣ, de ȣnde provine ачeste difеpinцe între opientaлĭ шi okчidentaлĭ, în рапортȣл zileĭ анȣлȣĭ нȣоȣ? О съ ръспȣndemȣ къ: Еȣропеанȣлȣ челебреазъ zioa анȣлȣĭ нȣоȣ, ка епока кȣ каре se terminъ анȣлȣ trekȣtȣ, пе kînd opientaлȣлȣ о челебреазъ ка епока кȣ каре începe анȣл viitорȣ. Ачeastъ нȣанцъ este finъ dap жȣstъ: adekъ Еȣропеанȣлȣ, каре trъеште о viaцъ aktivъ, богатъ în *акцiȣnĭ*, шi кърȣiа плаче а se нȣtri de sȣvenipiле trekȣtȣлȣĭ, de ачeea ла sfîршiтȣл *анȣлȣĭ*, елȣ 'шi adȣче aminte de лȣкръpiле шi de impresiȣnеле вapiaбiле кȣ каре s'а îmбогъцitȣ анȣлȣ trekȣtȣ. Ачeastъ retrospekцiȣne asȣпра trekȣtȣлȣĭ, ĭĭ prodȣче о simцiре vie de плъчере шi de satisfakцiȣne interioаръ, шi апоĭ аре dopinцe а челебра кȣ веселie ачеаstъ ȣлtimъ zi din епока анȣлъ.

О чiркȣmstanцъ кȣ totȣлȣ kontparie гъsimȣ în viaцъ opientaлȣлȣĭ. Oamenii în Opientȣ petrekȣ о viaцъ мȣлтȣ maĭ нȣцinȣ aktivъ de kîtȣ okчidentaлiĭ, прin ȣрмаре viaцa лорȣ е maĭ съракъ în sȣvenipe de kîtȣ ачea а okчidentaлiлорȣ; апоĭ kîndȣ omȣлȣ аре нȣцinȣ interesȣ pentrȣ trekȣtȣ, îmбръцiшеазъ viitорȣлȣ; kînd imaџinaцiȣnea поаstrъ нȣ poate съ se нȣtreaskъ de sȣvenipe, îmбръцiшеазъ *speranцa*; *viitорȣлȣ* devine atȣнчĭ pentrȣ dînsa ȣнȣ kîmпȣ ларгȣ, пе каре îлȣ попȣлеазъ кȣ креацiȣniле sale imaџinape, кȣ копiĭ sъĭ idеaлĭ, каре вор naште în viitорȣ. Аша dap zioa анȣлȣĭ нȣоȣ, н'аре pentrȣ opientaлȣ вр'ȣнȣ interesȣ ка finitȣлȣ ȣнeĭ епоче богате în sȣvenipe, пе каре нȣ ле аре, чi ка începȣтȣл ȣнeĭ епоче богате în speranцe; шi пе kînd Еȣропеанȣлȣ вълцеште кȣ frenezie în ажȣнȣл анȣлȣĭ нȣоȣ, бȣкȣрîndȣ-se къ а trekȣtȣ iap ȣнȣ анȣ, opientaлȣлȣ шeade în zioa ачeasta în тъчере шi solemnitate, afȣndatȣ în meditaцiȣnĭ шi visînd ла toate ачелea че poate съ'ĭ se întîmпле în кȣрsȣлȣ анȣлȣĭ нȣоȣ, întребîndȣ-se dakъ în кȣрsȣлȣ лȣĭ, speranцеле sale вор fi pealizate saȣ нȣ? Dakъ floriле imaџinaцiȣneĭ sale, вор eшi din domeнȣл idеaлȣ шi вор intra în pealitate, ȣmплînd viaцa sa кȣ sȣава лорȣ odoape, saȣ dakъ toate вор fi вeжtenite, лъsîndȣ'лȣ în desолaцiȣnĭ pentrȣ atîtea нȣоe iлȣziȣnĭ perdȣte! Ла întребареа: de че opientaлiĭ челебрезȣ анȣл нȣоȣ, кȣ atîta solemnitate serioasъ шi нȣ în плъчерĭ ка Еȣропеiĭ, ȣнȣ opientaлȣ spiritȣaлȣ, în лimбaцiȣлȣ лȣĭ simболiкȣ а dat ȣн рesнȣнsȣ: ла voĭ Еȣропеiлор, zічеа елȣ, zioa анȣлȣĭ нȣоȣ, este seapa анȣлȣĭ trekȣtȣ, апоĭ seapa съ кȣвine pentrȣ жокȣ шi бȣкȣрie, dap ла noĭ opientaлiĭ, zioa ачeasta este dimineaцa анȣлȣĭ viitорȣ, апоĭ нȣ se кȣвine съ înчеапъ чine-ва zioa лȣĭ dimineaцa кȣ kînteче шi petreчерĭ, чi se кȣвine а fi atȣнчĭ seriosȣ, шi meditatifȣ

ла întpenpindepiле ші biitopȣлȣ съȣ. În ачеstȣ ръsпȣпsȣ, лекторȣлȣ ва прічепе destȣлȣ de лȣмȣpitȣ ideea noastpъ desвoлtatъ maĭ sȣsȣ. Аша dap zioa de anȣлȣ nȣoȣ, este ȣnȣ nodȣ stpimtȣ neste dȣoe pîȣpĭ mapĭ, adeкъ: пе pîȣлȣ tpeкȣtȣлȣĭ ші алȣ biitopȣлȣĭ, dap ачеstȣ nodȣ stpimtȣ este diseminat кȣ flopĭ de sпеpanце ші кȣ fpȣкte de sȣвenipe.

Dap пentpȣ жȣpnaлȣлȣ Isis, zioa anȣлȣĭ nȣoȣ, n'ape oape nічĭ o imпортanцъ? Da! ші пentpȣ жȣpnaлȣлȣ Isis, zioa anȣлȣĭ nȣoȣ, este o zi de sȣвenipe ші de sпеpanцъ. Sȣвenipiле întp'adeвъpȣ, nȣ пpea–'ĭ sîntȣ mapĭ. Тpeкȣtȣл ачеstеĭ întpeпpindepĭ litepape, конpinde ȣn spaцiȣ mъpцinit; кȣ toate ачеstеa, челебpъm astъzĭ nіште sȣвenipĭ foapte плъкȣte, кînd ne adȣчemȣ aminte къ, акȣmȣ ȣnȣ anȣ, noĭ înшine amȣ aвȣt îndoialъ, dакъ ȣnȣ жȣpnaлȣ, кape nȣ вopбeшte nimiкȣ din чеle че вopбeskȣ alte жȣpnaле; кape nȣ шtie nічĭ o nostatе noлitiкъ, кape nȣ лaȣdъ astъzĭ пе niminĭ кȣ skoпȣ d'aлȣ блama mîine; кape n'ape tъmîie astъzĭ пentpȣ чеĭ mapĭ, кȣ skoпȣ d'a apȣnкa гȣnoiȣ dȣoe dînшiĭ mîine, кînd nȣ вop maĭ fi mapĭ, dакъ ziкȣ, ȣn asemenea жȣpnaлȣ ва гъsi ла noĭ лeктopĭ ші oamenĭ кape se intepesezȣ пentpȣ dînsȣл? Timпȣл tpeкȣtȣ кît de sкȣpt a fostȣ, ne a pidiкat ачеastъ îndoialъ; жȣpnaлȣлȣ Isis a гъsit negpeшit nȣ nȣmaĭ лeктopiĭ, dap ші faвoapea пȣбліkъ. Eatъ sȣвenipiле noastpe кape ni se пpezentȣ în zioa de astъzĭ. Dap sпеpanцеле noastpe sîntȣ încъ ші maĭ inaвȣцite ші maĭ nȣmepoase. Sпеpemȣ къ viitopȣлȣ ва fi maĭ лȣnгȣ de кît tpeкȣtȣлȣ, sfepa aкцiȣneĭ ачеstȣĭ жȣpnaлȣ e mape, къчĭ toatъ Natȣpa кît e de immenzъ, întpъ întp'ачеastъ sfepъ; кîmпȣл пeлȣкpat e mȣлt maĭ mape de кîtȣ челȣ лȣкpatȣ. Аша dap sпеpemȣ în viitopȣл ачеstеĭ întpenpindepĭ, sпеpemȣ къ, intepesȣлȣ вine voitopȣ кape пȣбліkȣл a apъtat ачеstȣĭ жȣpnaлȣ, ва кpeшte din zi în zi maĭ mȣлtȣ кȣ desвoлtapea simцiбiлъ че ва лȣa ачеstȣ жȣpnaлȣ, naintînd пȣбліkȣл în кaлea лȣmineĭ ші a пpoгpesȣлȣĭ шtiinцifiкȣ. Eatъ sпеpanцеле noastpe, кape ne inspipъ zioa de astъzĭ. Аша dap жȣpnaлȣлȣ Isis челебpeazъ zioa de astъzĭ, кa o zi de sȣвenipe ші de sпеpanце. Eлȣ este, în пpiвinцa ачеasta, tot d'odatъ ші ȣn opientaлȣ ші ȣn oкчidentaлȣ. Nȣ se пpostepnъ кa челȣ din întîiȣ în pȣгъчiȣnĭ къtpe Чеpȣ, кa sъ fie înskpisȣ în kondiкa чеpeasкъ de вiaцъ ші de fepiчipe, însъ nȣ noate tъгъdȣi къ ші пentpȣ dînsȣл sîntȣ astъzĭ kondiчĭ deskise, de ȣnde depinde soapta лȣĭ: însъ, nȣ în Чеpȣ чi пе Пъmînt; ачеste kondiче se nȣmeskȣ, în лimбa вȣлгapъ лiste de aбonamente, ші pȣгъчiȣnea лȣĭ de anȣл nȣoȣ, se fopmȣлeazъ în пȣцineле кȣvinte ȣpmъtoape: Чеpȣлe! În лoкȣ d'aцi faче ostenealа însъpчinîndȣ–te кȣ înskpiepea soapteĭ mеле în kondiчiле tale, кȣm faкȣ fiĭ tъĭ opientaлĭ, amȣ fostȣ maĭ modestȣ ші amȣ însъpчinatȣ пе oamenĭ кa sъ faкъ ачеasta; inspipъ'ĭ dap tȣ astъzĭ кȣ вȣne voinцĭ пentpȣ mine! Fъ, кa fie кape, въzînd ачеste лiste, sъ fie aпpinsȣ de dopinцa nepesistiбiлъ d'a se înskpie; кeapȣ ачеĭ че nȣ шtiȣ кapte, sъ învеaпъ îndatъ întp'înseле a skpie nȣmeле лopȣ. Asta ap fi ȣn mipaкȣлȣ, dap tȣ faчĭ mȣлte mipaкȣлĭ, tȣ faчĭ mipaкȣлĭ în toate ziлeле, despпe кape Isis nȣ învețeazъ d'a вopбi ш'aле esпліka пе кît se noate, de че sъ nȣ faчĭ tȣ o datъ пе anȣ ші ȣnȣ mipaкȣлȣ пentpȣ Isis? Лeктopȣлe! De astъzĭ întp'ȣnȣ anȣ o sъ'цi sпȣĭ, dакъ Чеpȣлȣ a акopdat pȣгъчiȣnea ачеasta.

Fokȣл чentpaл în sînȣл пъmîntȣлȣĭ.

Apтiкoлȣл 1–iȣ. Вoлкanĭĭ.

Zioa înчenȣtȣлȣĭ anȣлȣĭ nȣoȣ a sosit astъzĭ, кape a fostȣ saлȣtatъ de miĭ de гласȣpĭ omeneшĭ. Пentpȣ omȣ esistъ difepinцa aniлopȣ; în viaцa omȣлȣĭ, aniĭ жoкȣ ȣnȣ poлȣ mape, къчĭ пpin aniĭ sъ mъsȣpъ viaцa лȣĭ; fieшĭ–кape anȣ este o eпoкъ pemapкaбiлъ, în кape se ȣpmeazъ ȣnȣ пasȣ de naintape a fiinцeĭ omeneшĭĭ, opĭ къtpe viaцъ opĭ къtpe moapte: ла tînъpȣ къtpe viaцъ, ла бътpînȣ чъtpe moapte.

Aniĭ жoкȣ ȣn poлȣ însemnatȣ ші în esistenцa пъmîntȣлȣĭ, гъsimȣ întp'însȣлȣ eпoче divepse fieшĭ кape însemnîndȣ o stape хotъpîtъ a desвoлtъpeĭ

глобȣлȣї пъmînteskȣ̆ în esistenца пъmîntȣлȣї nostрȣ; însъ aniї пъmîntȣлȣї nȣ sînt eкȣaлї кȣ aniї noштрi, чi însemneazъ eпoче лȣnцї, fie-каре копрinzîndȣ̆ sekȣлї шi кеарȣ̆ miї de anї. Aчeastъ deskoпeрire imпortantъ este рezȣлtatȣл stȣdiiлор шi a sъпъtȣрiлор fъкȣte în sînȣл пъmîntȣлȣї, кȣ каре se окȣпъ o рамȣръ нȣoъ a штiinцелор natȣрале шi каре съ нȣmeште *Цеолоџie*, saȣ̆ stȣdiȣлȣ̆ interiорȣлȣї пъmîntȣлȣї.

În totȣ̆ domenȣлȣ̆ штiinцелорȣ̆ natȣрале, Цеолоџia este ȣna din рамȣрiле sале челе maї interesante; къчї ea ne лърџеште orizontȣлȣ̆ ведереї noastре, sȣindȣ-ne ла ȣnȣ̆ пȣnktȣ̆ de ведере înaлtȣ̆ din каре пȣtemȣ̆ привi toatъ istoria пъmîntȣлȣї din sekȣлеле челе maї deпъртate пînъ акȣmȣ̆, аrътîndȣ-ne: че пасȣрї de desвoлтърї градȣале a fъкȣt пъmîntȣл nostрȣ din zioa креаџiȣneї пînъ în minȣtȣл aktȣaлȣ̆; прin kîte diверse stърї, sȣпрafaца sa a trekȣt, пînъ a ажȣnsȣ̆ ла starea sa din zioa de astъzї; de kîte orї toate fiinцеле însȣflеџite че aȣ̆ esistat пъ sȣпрafaца пъmîntȣлȣї, s'aȣ̆ рȣinat шi s'aȣ̆ stinsȣ̆ кȣ totȣ, лъsînd în sînȣл пъmîntȣлȣї kadeвреле лорȣ̆, ка ȣрme netъгъdȣite a esistenцеї лорȣ̆ trekъtoare; кȣm шi în че felȣ̆ алte креаціȣnї saȣ̆ aшezat, în локȣл челор sterse шi nimiчite; кȣm aчeste dȣпe ȣрmъ n'aȣ̆ aвȣtȣ̆ o soartъ maї бȣnъ шi kîndȣ̆ a венit rîndȣлȣ̆ лорȣ̆, s'aȣ̆ stinsȣ̆ шi еле dȣпъ faца пъmîntȣлȣї шi кȣmȣ̆ aчeste пръпъdiрї џенерале a fiinцелорȣ̆ organiче (планte шi aniмале) s'aȣ̆ ȣрmat în maї mȣлte rîndȣрї, пînъ kîndȣ̆ пъmîntȣлȣ̆ a intrat în eпoka sa aktȣaлъ, каре o пȣtemȣ̆ нȣmi eпoka omȣлȣї; къчї în eпочеле de maї nainte, omȣлȣ̆ n'a esistat asȣпра пъmîntȣлȣї.

Eatъ triȣmfȣлȣ̆ штiinцеї! Negreшit къ nimenї din noї n'a esistat ла asemenea katastrofe џенерале але пъmîntȣлȣї, kîndȣ̆ toatъ sȣпрafaца sa s'a dърȣmat, kînd marea s'a întinsȣ̆ asȣпра ȣskatȣлȣї, dърîmîndȣ̆ tot kontinentȣлȣ̆ шi îngroпînd sȣб рȣinеле sале toate fiinцеле însȣflеџite че aȣ̆ esistat atȣnчї; nimenї zikȣ̆, n'a fostȣ̆ de faцъ ла asemenea evenemente, кȣ toate aчeasta штiinца Цеолоџiеї, ne deskrie кȣ o esaktitate admiraбiлъ toate aчeste evenemente antedeлȣviane (naintea potoпȣлȣї).

Dar каре este forца elementaръ че a продȣs asemenea evenemente estraordinare? Каре este пȣterea reвелъ че a redȣs пъmîntȣл în maї mȣлte rîndȣрї din noȣ în kaosȣ̆, dȣпe че a esistatȣ̆ maї nainte mȣлte sekoле în ordinȣ шi reгȣлaritate? Fокȣл sȣбteranȣ̆, шi eternелȣ̆ каре rezidъ în чentрȣл пъmîntȣлȣї, este forца aчeasta; елȣ̆ este пȣterea reвелъ, каре a dърîmat sȣпрafaца пъmîntȣлȣї în maї mȣлte rîndȣрї, шi poate къ o va maї dърîma înkъ o datъ. Aшa darȣ̆ fокȣлȣ̆ aчesta шi modȣлȣ̆ akцiȣneї sале, va fi sȣбiektȣлȣ̆ че avemȣ̆ a trakta în aчestȣ̆ artikoлȣ̆.

Kînd sъпъmȣ̆ în пъmîntȣ̆, observъmȣ̆ къ, кȣ kît sъпъmȣ̆ maї adînkȣ̆, кȣ atîtȣ̆ кълдȣра че întîлnimȣ̆ креште din че în че maї mȣлtȣ̆ în sînȣл лȣї, în kîtȣ̆, pentrȣ fieшї-каре sȣtъ de пiчoare каре sъпъmȣ̆ maї adînkȣ̆, termometrȣ se sȣe кȣ ȣnȣ̆ градȣ̆ чentezimaлȣ̆ maї mȣлt. Aшa darȣ̆, sъпîndȣ̆ чine-va кеарȣ̆ în цъriле поларе ȣnde termometrȣл nȣ aratъ пе sȣпрafaца пъmîntȣлȣї niчї ȣnȣ̆ градȣ̆ de кълдȣръ, ла o adînчime de 100 de пiчoare, елȣ̆ va arъta 1°; ла 200 de пiчoare 2°; ла 300 пiчoare, 3°, прin ȣрmare, dakъ arȣ̆ fi кȣ пȣtinцъ съ sъпъmȣ̆ akoлo în пъmîntȣ̆ пînъ ла adînчimea de 10,000 пiчoare, termometrȣлȣ̆ arȣ̆ arъta 100°, adekъ градȣл кълдȣреї în каре aпa ferвe; dar ла o adînчime de 100,000 пiчoare, interiорȣл пъmîntȣлȣї trebȣe съ aiбъ o кълдȣръ de 1000°, adekъ o кълдȣръ aшa de mare, în kîtȣ̆ toate metaлеле шi minераleле sîntȣ̆ în stare fлȣidъ (topitъ). Aпoї 100,000 de пiчoare sîntȣ̆ aбia ȣn spaціȣ̆ de kîte-va miле џеografiче, прin ȣрmare este пробatȣ̆ printr'aчeasta къ, koaжa soлidъ a пъmîntȣлȣї, nȣ poate съ aiбъ o grosime maї mare de kîtȣ̆ kîte-va miле џеografiче, пе kînd tot interiорȣл пъmîntȣлȣї, каре are ȣnȣ̆ diametrȣ aпroaпe de 1600 miле џеografiче, копrinde o vatrъ înfокatъ, ȣnde arde ȣnȣ̆ fокȣ̆ eternелȣ̆, îngrozitорȣ̆, каре цine toate minераleле într'o soлȣціȣne ferбinte шi permanentъ.— Afarъ de aчestȣ̆ argȣmentȣ̆ direktȣ̆, sîntȣ̆ шi aлte argȣmente indirekte каре aȣ̆ пробatъ esistenца fокȣлȣї чentraлȣ̆ în sînȣл пъmîntȣлȣї.—

Dar de mȣлte orї aчestȣ̆ fокȣ̆ чentraлȣ̆ шi inviziбiлȣ̆, isбȣkneште шi easъ пе sȣпрafaца пъmîntȣлȣї, fъkîndȣ-se viziбiлȣ̆ шi продȣkîndȣ̆ niшte fenomene îngrozitoare, d'o maжestate sȣблimъ шi admiraбiлъ; aчeasta este fenomenȣлȣ̆ *voлkaniлорȣ̆.*

Voлkaniї sîntȣ̆ локȣрї, maї кȣ seamъ mȣnцї, de ȣnde esȣ̆ flакъре îngrozitoare, лавъ шi aлte

materiĭ flȣide шi ферbinцĭ, каре se пȣmeskꙋ продȣkte волканiче. Sînt волканĭ în kontinente, în insȣле шi kiap în miжлокȣл търеĭ; атîтꙋ în църiле фрiгȣроасе кîтꙋ шi în челе кълдȣроасе se афлъ волканĭ, дар maĭ în цeнералꙋ în челе кълдȣроасе шi апроапе de mape, esistꙋ maĭ mȣлцĭ волканĭ de кîтꙋ în църiле фрiгȣроасе шi депъртate de mape.

Челꙋ d'întiiꙋ волканꙋ че ера кȣnoskȣtꙋ шi кеарꙋ Еленелорꙋ antiчĭ, este волканȣлꙋ Etna din insȣла Siчiлia. Fenomeneле înгрositoape че а аръtat аchestꙋ волканꙋ ла ерȣпцiȣнеле sале, аꙋ фъкȣt asȣпра imaцinaцiȣneĭ Еленiлор о impresiȣne аша de mape, în кîтꙋ Mitoлоцiа лорꙋ а пȣсꙋ аколо резidенца zeiteцеĭ domnitoape а фокȣлȣĭ чentрал din пъmîntꙋ къріа 'ĭ а datꙋ шi пȣmіре de Volkan, шi niminĭ n'а кȣtezat а se апропia de кратерȣл волканȣлȣĭ temîndȣ-se а пȣ întъpîta zeitatea аchеasta прin вр'ȣnꙋ aktꙋ de indeskreцiȣne, чi пȣmaĭ попiлор din serвiчiȣлꙋ zeitъцеĭ волканꙋ, ера permis ла niште оказiȣnĭ solemneле d'а merце ла марцinea кратерȣлȣĭ; пȣ înсъ sпре а прiвi în пънтръ, чi а арȣнка аколо animaле viĭ, dрептꙋ sакрiфiче.— Аchestꙋ обiчеiꙋ îлꙋ гъsimꙋ шi ла попȣлiĭ din Жапонia. Жапонеziĭ шi imaцinȣ къ, волканiĭ шi izвоареле de апъ ферbinte кареле аꙋ, sîntꙋ порцiле Infернȣлȣĭ; asemenea ideĭ гъsimꙋ шi ла mȣлцĭ алцĭ din попȣлĭ некȣлtiвaцĭ.

Волканȣлꙋ Везȣвȣ in aktiвitate.

Dар попȣлiĭ dotaцĭ de лȣmina штiinцелорꙋ natȣрале аꙋ tpiȣmfatꙋ, nimiчindꙋ кȣ totȣл ачеа sfiaлъ natȣралъ, че авеа omȣл 'naintea ȣnорꙋ fenomene natȣрале grandioase, прекȣmꙋ sîntꙋ ерȣпцiȣнеле înфокate але волканiлор. Natȣралistȣлꙋ, фъръ sfiaлъ шi temepe, съ погоаре în кратерȣл апрinsꙋ, în аchеastъ teрiбiлъ batръ înфокатъ; шi пе кîndꙋ пiчоареле sале калкꙋ прin pîpĭ de лавъ ферbinte, шi капȣл съꙋ se афлъ înкoнцiȣратꙋ d'ȣnꙋ inчendiꙋ înгрozitорꙋ, елꙋ кȣ sînце рече meditеазъ ка съ'шi esпліче misteрȣлꙋ аchestȣĭ fenomenꙋ grandiosꙋ.

Чеа maĭ mape парte а волканiлорꙋ aktiвĭ, s'а format înaintea înчепȣtȣлȣĭ timпȣрiлор istoрiче. Оamenĭĭ de штiinце n'аꙋ авȣt окаsiȣne а обсерва кȣm se formеазъ ȣn волканꙋ. Dар Natȣра, паркъ вpînd а прокȣра шi аchеастъ окаziȣne оаmeniлорꙋ de штiinце, а format кеарꙋ în timпȣрiле moderne волканĭ пȣоĭ. Maĭ пе ȣрmъ вomꙋ ворбi чева despre Везȣвꙋ шi Etna: dȣоĭ волканĭ кȣnоsкȣцĭ în totꙋ timпȣлꙋ; акȣm însъ вomꙋ чita ȣniĭ din волканĭ eшiцĭ шi formaцĭ în timпȣрiле moderne.

În апȣл 1538, а eшit în голфȣ de Neаполꙋ лînгъ орашȣл Пȣцолi în Italia, ȣn mȣнte пȣоꙋ,

каpe este ші акѕm кѕnoskѕt sѕб nѕmipea de monte novo; în anѕл 1759, a ешit în Мексiко întp'o noante în miжлокѕл ѕneĭ kîmnіĭ плane, волkanѕл Іоpѕло d'o mъpime de 1500 пічoape. Ешipea ачeasta ші кѕtpemѕpѕ каpe a însoцit'-o, aѕ̆ debastat întindepĭ imense de пъmînt; în anѕл 1795 ші 1814, aѕ̆ ешit din sînѕл mъpeĭ, dѕoъ insѕле nѕoe волkaniче, лîngъ insѕлеле Алеѕte (în очeanѕл чолѕ̆ mape), dintpe каpe ѕna a fopmat ѕnѕ̆ вîpfѕ̆ (mѕnte askѕцit) d'o înълцime de 3000 пічoape; anoĭ înkъ nainte doъ miĭ de anĭ s'aѕ̆ ivitѕ̆ în Аpxіпeлагѕлѕ̆ гpeкѕ̆, лîngъ insѕла Santorinѕ̆, чінчĭ insѕле nѕoe.

Dap simцічіѕnea чea maĭ mape a fъкѕt'o în anѕл 1831, ешipea ѕneĭ insѕле nѕoe, în mapea Mediteranъ, întpe Afpiка ші Sічіліa. În ачeastъ mape stpъбъtѕtъ neînчetat de коpъбіĭ ші вanoape, ѕnde nічĭ o палmъ de локѕ̆ nѕ epa nekѕnoskѕt, s'a въzѕt îndatъ къ, ла ѕn локѕ̆, mapea s'a întъpitat foapte mѕлtѕ̆, fepбea кѕm fepбe ana în kazanѕ̆; totѕ̆ odatъ колоane înaлte de fѕmѕ̆ s'aѕ̆ sѕitѕ̆ пe sѕпpafaцa mъpeĭ, ші noantea, toatъ sѕпpafaцa mъpeĭ epa аконepitъ кѕ o лѕчіpe poшie. Къtъцimĭ imense de пeшtĭ mopцĭ s'aѕ̆ pъsnîndit împpeціѕpѕл локѕлѕĭ ѕnde s'a apъtat ачeste fenomene estpaopdinape, каpe s'aѕ̆ tepminat npin ешipea ѕneĭ insѕле nѕoe. Мape fpiкъ a intpat atѕnчĭ în toatъ Italia: къчĭ în Italia ші nopdѕл Afpічeĭ, esistъ din timпѕpiĭ imemopiaлĭ o tpadiцiѕne, каpe noвestea de ѕn asemenea evenementѕ̆ ші къ Italia epa atѕnчĭ în пeріколѕ̆. Тоцĭ aѕ̆ întpeбat: oape ешipea insѕлелоp nѕoe în ачeastъ stpimtoape, nѕ va astѕпa кѕ totѕл пasaцiѕлѕ̆ ачeasta? Dap цeолоцiĭ, каpe în memopia kataклismeлоp antedeлѕвіane aѕ̆ întpeбat: oape nѕ va fi ачeasta înчenѕtѕл ѕneĭ pidiкъpi nѕoe de mѕnцĭ, пpeкѕm s'a întîmплatѕ̆ în maĭ mѕлte pîndѕpĭ în eпочeле пpeчedente але пъmîntѕлѕĭ, каpe вop împpeѕna Еѕpona кѕ Afpiка ші вop senapa mapea mediteranъ în dѕoъ пъpцĭ кѕ totѕл distinкte?

Окіĭ tѕtѕлоp Еѕponenілоp epaѕ̆ aцintaцĭ asѕпpa пѕnкtѕлѕĭ ачeѕtia r sѕdѕл Itaлieĭ, de ѕnde ѕniĭ aѕ̆ npetinsѕ̆, къ este o întpodѕчepe ла niшte evenemente mapĭ, simцiбіле пeste toatъ sѕпpafaцa пъmîntѕлѕĭ. Din toate цъpiле чівілizate s'aѕ̆ tpimis saвanцĭ în Sічіліa, spe a oбsepвa ла локѕл лѕĭ, ачestѕ̆ sпeкtaколѕ̆ nekomѕnѕ̆. Eatъ че aѕ̆ panoptatѕ̆ ачeштĭ вoiaцiopĭ, asѕпpa ачesteĭ întîmплъpĭ.

« Пe ла sfîpшitѕл лѕĭ Іѕnie în anѕл 1831, ла цъpmѕpiле mepidionaле але Sічілieĭ, în dipeкцiѕnea dintpe Palermo ші Sciacca, s'a aѕzit ѕn sгomotѕ̆ mape ка de tѕnete, каpe a fostѕ̆ însoцitѕ̆ ші de кѕtpemѕpѕ̆. Ла 8 Іѕлie s'aѕ̆ въzѕt în mape sѕindѕ-se niшte aбѕpĭ aлбĭ, în miжлокѕл къpopa se afлa ка o masъ mape neagpъ, каpe totѕ̆ mepeѕ̆ se sѕia ші se погоpa. Skopiĭ (sгѕpъ) ші aлte пpodѕкte волkaniче notaѕ̆ пe sѕпpafaцa mъpeĭ ші вîntѕл ле гonea кътpe цъpmѕpiле despe Sciacca, ѕnde s'a adѕnat în гpъmezĭ mapĭ ші ѕnde pъsnîndeaѕ̆ o odoape nestiлenцiaлъ de sѕлfѕ̆ ші de oase пѕtpede (din kaѕza пpezenцeĭ gazѕлѕĭ Hidrosulfuric). — Ла 12 Іѕлie fenomeneле ачestea aѕ̆ ажѕnsѕ̆ ла чел maĭ mape гpadѕ̆ de пѕtepe ші iѕцeaлъ. Aбѕpĭ îndesaцĭ ка niшte nѕopĭ oбsкѕpĭ aѕ̆ înвeлitѕ̆ toatъ mapea ші aѕ̆ askѕnsѕ̆ de ла окіĭ oбsepвatopiлopѕ̆, каpe se adѕnasepъ ла цъpmѕpiле insѕлeĭ, ачeea че s'a ѕpmat ла batpa înfoкatъ ші mistepioasъ în miжлокѕл mъpeĭ.

A doa zi dimineaцa, dѕпe че nѕopiĭ neбѕлошĭ s'aѕ̆ pisipitѕ̆, кѕ mape mipape aѕ̆ въzѕtѕ̆ тоцĭ къ în miжлокѕл mъpeĭ a ешitѕ̆ o insѕлъ nѕoъ, ѕnde epa maĭ nainte o mape пpofѕndъ, ші d'întpînsa se înълцa stiлпĭ mapĭ de fѕmѕ̆, пe kînd sѕпpafaцa ачesteĭ insѕле nѕoe, epa аконepitъ кѕ nenѕmepoase вetpe, de ѕnde se sѕia fлакъpĭ mapĭ, apѕnкîndѕ̆ a fapъ лавъ кѕpгъtoape, pietpe înfoкate, ші aлte пpodѕкte волkaniче, кѕ ѕnѕ̆ sгomotѕ̆ infepnaлѕ̆. Акѕm navigatopiĭ кѕpaцiошĭ, aѕ̆ кѕtezat de s'aѕ̆ апpoпiat кѕ корабіa de локѕлѕ̆ ачesta ші eatъ че aѕ̆ panoptatѕ̆. » Ла ѕn локѕ̆ ѕnde mapea aвea maĭ nainte o adînчime de 6—700 пічoape, s'a fopmat акѕm o pidiкъtѕpъ чіpкѕлapъ de пъmîntѕ̆, aĭ къpiĭ пepeцĭ epaѕ̆ pepezĭ ші întpepѕпцĭ, aвîndѕ̆ o înълцime de 60 ші keapѕ̆ de 200 пічoape, пeste niвeлѕлѕ̆ mъpeĭ. Dap пe naptea despe Sѕd-Вestѕ̆ (*mepidio-окчіdentaлъ*), ачestѕ̆ чepкѕ̆ saѕ̆ кpatepѕ̆ волkaniкѕ̆ epa întepѕптѕ̆, п'аколо intpaѕ̆ ші бъteaѕ̆ валѕpiле mъpeĭ înкъ întъpîtatъ de maĭ nainte. Dap din чentpѕл ачestѕĭ кpatepѕ̆ se sѕiaѕ̆ aбѕpĭ aлбĭ pînъ ла o înълцime de 2000 пічoape; din timпѕ̆ în timпѕ̆ s'aѕ̆ въzѕt бѕкъцĭ negpe de skopie, пъtpѕnzîndѕ̆ ачeштĭ aбѕpĭ, sѕindѕ-se ла o înълцime faбѕлoasъ ші къzîndѕ̆ пe ѕpmъ în mape кѕ ѕn mape sгomotѕ̆. Totѕ̆ întpe aбѕpiĭ aлбĭ

s'a обсерват ші ȣnȣ nȣорȣ негрȣ din каре ешеаȣ кътimĭ imense d'o апъ ferбinte ші неагръ ка пъкȣра. Dар кînd колоанеле de fȣmȣ, каре'ĭ неîn-чetat ешаȣ din кратерȣ, аȣ ажȣns în реџiȣнеле сȣперіоаре але аерȣлȣĭ, atȣнчĭ saȣ pisinitȣ în forma ȣнȣĭ znoпȣ de грiȣ ші аȣ арȣнкат nisinȣ, чепȣше ші skopie înfoкатъ, ла о depъrtаре кеар пînъ ла $1/_8$ dintр'o milъ џеографiкъ, каре къ-zînd în маре, а întъpîlat toate сȣпрафаџа еĭ. Съ'ші imaџine чine-ва, zікȣ еĭ, ачестȣ спектакȣлȣ atîtȣ de грandiosȣ: кȣм бȣкъџiле ferбinџĭ арȣн-кате din кратерȣ se ловеа кȣ sromot ȣna de alta n'în аерȣ, пе кîndȣ алтеле къzîndȣ în маре про-dȣчеаȣ nіште еволȣџiȣнĭ fȣpioase ші totȣ d'o datъ ȣнȣ ȣрлетȣ сȣбterапȣ d'o форџъ кȣвîршitoape. Negrешit къ în prezeнџа ȣнȣĭ fenomenȣ аша de грandiosȣ нiчĭ ȣн spektatopȣ нȣ поate ръmînea пеmiшкатȣ.

Dар înчetȣ, înчetȣ fȣріеа fenomenелор s'а лiniшtit ші ла 25 din лȣна Авгȣstȣ 1831, аȣ пȣtȣt ȣнiĭ навiгъtopĭ din Siчiлia съ нȣе нiчорȣ пе ачеастъ креаџiȣне нȣое ешitъ din sînȣл misterіosȣ алȣ мъреĭ; *periferia ачестеĭ insȣле нȣое мъсȣра 2000 пасȣрĭ, forma еĭ ера* конiкъ ші пережiĭ еĭ foapte repezĭ, se înълџаȣ вertі-калȣ (dreптȣ) din профȣndіtatea мъреĭ. Dар кратерȣлȣ în mizлокȣл insȣлеĭ авеа ȣнȣ diametрȣ de 180 пiчоаре; солȣл (пъмîntȣл) еĭ konsista întр'ȣнȣ felіȣ de чепȣшъ моале, în ръмъшiџе de лавъ ші de skopiĭ în mіжлокȣл кърора s'а обсерватȣ о stpatъ întinsъ de sape марinъ. Въ-zîndȣ ачеаsta, тоџĭ маринаріĭ кȣ esneriinџe, аȣ zisȣ: ачеастъ insȣлъ нȣ ва џinea мȣлtȣ, fiind къ нȣ нȣtea pesista ловitȣрiлорȣ валȣрiлорȣ мъреĭ ші а ȣраганелорȣ нȣtерniче. Кȣ toate ачестеа, нȣџinȣ а лiнsit ка, ачеастъ insȣлъ sпȣмоа-съ, съ нȣ девie ȣн обiект de чеартъ întре доȣе наџiȣнĭ: къчĭ пе d'o парте гȣвернȣл Neaполitanȣ, а прівit ачеастъ insȣлъ ка пропрietatea sa, fiind ешitъ în партеа мъреĭ каре скалдъ нosesiȣнеле сале, de ачееа ĭĭ а ші dat нȣміреа de *Ferdinandea*, (dȣпе Ferdinand реџеле Neaполеĭ de atȣнчĭ), іар пе d'алtъ парте навiгаtopiĭ din марina ре-галъ Енглезъ, кърора ле а плъкȣт мȣлtȣ ачеа-stъ insȣлъ кȣріоасъ, еĭ аȣ мерsȣ аколо ші аȣ лȣат нosesiȣнеа асȣпра еĭ, dîndȣĭ нȣміреа de Iulia; іатъ dapȣ къ, пе кînd ачесте доȣе гȣверне ераȣ окȣнате întр'o кореспондеnџъ diпломатiкъ, каре din еĭ аȣ dreптȣ d'а noseda ачеастъ insȣлъ, еа s'а fъкȣт невъzȣtъ, аȣ înџiџit'о валȣріле мъреĭ, *ші în лȣна Декембріе анȣлȣĭ 1831*, n'а маĭ ръмаs нiчĭ о ȣрмъ а insȣлеĭ Iȣлiа saȣ Ferdinandea.

Negrешit къ, кȣ disпаріџiȣнеа еĭ а înчetat ші чеарта Англо-Neaполitanъ.

Dар прекȣм ачеаstъ insȣлъ ера formatъ d'o materie fраџеtъ ші нesолidъ, аша ші partea сȣперіоаръ а tȣtȣлор волканiлор, este formatъ d'o materie fраџеtъ, adeкъ: de nisinȣ, de чепȣ-шъ, de skopie ші de алте продȣкте волканiче каре нȣ sînt soлide нiчĭ de кȣм ші прін ȣрмаре sȣнȣse а fi sпарte ші рȣпte ла орĭ че zвîкнitȣръ ші ерȣнџiȣне нȣое. De ачееа în маĭ мȣлте pîn-dȣрĭ, s'а întîmплат, къ partea сȣперіоаръ конiкъ а волканȣлȣĭ Etna ші а Bezȣвȣлȣĭ s'аȣ dъrîmatȣ ші ачештĭ мȣнџĭ аȣ skimбat forma лорȣ în маĭ мȣлте епоче. S. E. Bezȣвȣлȣ, авеа маĭ nain-te ȣнȣ конȣ însemnatȣ кȣ о маре голiчiȣне în нъȣntрȣ, жȣмъtatea dintр'ачеstȣ конȣ s'а dъrîmat ла ерȣнџiȣнеа чеа маре, кînd s'аȣ кȣfȣndatȣ орашеле Еркȣланȣмȣ ші Помпеіа. Naintea аче-stеĭ ерȣнџiȣнĭ, ȣмблаȣ чіpezĭ de боĭ ші de вачĭ, нъsкînd іарба че крешtea în нъȣntрȣлȣ крате-рȣлȣĭ, каре ера în репаȣsȣ de мȣлте sȣte de анĭ; акȣм în локȣл ачеsta este о ватръ înfoкатъ din каре ese tot мереȣ fȣмȣ ші fлакъре.

Întр'adевърȣ dintre тоџĭ волканіі, Bezȣвȣлȣ de лîнгъ Neaполȣ, este челȣ маĭ intерesatȣ sȣб мȣлте нȣнкте de ведере. Naџiȣнiле antiче, adeкъ Еленiĭ ші Ромaniĭ, în епока репȣблiчеĭ кȣноштеаȣ нȣмаĭ пе Etna, dреnтȣ волканȣ, пе кîndȣ Bezȣвȣлȣ нȣ fiгȣра ла еĭ ка ȣнȣ волканȣ, fiind къ trекȣse miĭ de анĭ, de кînd Bezȣвȣлȣ ера întр'ȣнȣ репаȣsȣ комплеkтȣ, în кîtȣ оаменiĭ аȣ ȣitat къ este ȣнȣ волканȣ; tокмаĭ în анȣлȣ 79 dȣпе Хрistosȣ, Bezȣвȣлȣ а аръtat о ерȣнџiȣ-не нȣоъ ші foapte маре. Ла ачеаstъ ерȣнџiȣ-не непревъзȣtъ ші teрiбiлъ s'аȣ dъrîmat треĭ ораше foapte попȣлате adeкъ Erколанȣм, Помпеіа ші Stабеа. Пердереа орашȣлȣĭ d'întîiȣ ера каȣzа-tъ прін кътъџimĭ imense de чепȣше волканiкъ, каре а къzȣt пе ачестȣ орашȣ ші 'лȣ а акоперit кȣ to-tȣл; нiчĭ о касъ нȣ s'а dъrîmat, нiчĭ ȣнȣ омȣ нȣ s'а zdробit, кînd nіште мȣнџĭ imenшĭ de чепȣшъ аȣ къzȣt песте оаменĭ ші і-аȣ înгроnat de вiĭ. Ачесте ораше antiче fiind înгропате sȣб аша марĭ гръмеzĭ de чепȣшъ, s'аȣ fъкȣt întре atîta не-въzȣte în кîtȣ, trекînd atîџia секолĭ s'аȣ ȣitat

кȣ totȣлȣ, tokmaĭ nainte к'ȣnȣ sekȣлȣ, ȣnȣ noбiлȣ amatop de antikȣitъцĭ, sъпîndȣ ȣnȣ пȣцȣ în лoкȣл ȣnde epa maĭ nainte Herculanum, a гъsit лa o adînчime mape maĭ mȣлte statȣe de mapmopъ. Aчeasta esiчitînd кȣpeozitatea лȣĭ, a sъпatȣ maĭ adînкȣ шi a datȣ neste ȣnȣ teatpȣ шi o mȣлцime de ȣлiцe кȣ пaлate însemnate. În întepiopȣл aчestopȣ пaлate s'a гъsit oamenĭ în пoziцiȣnea în кape epaȣ кînd ia sȣpпinsȣ aчeasta katastpoфъ tepiбiлъ.

Nȣ tpeбȣe sъ se mipe чine-ва de atita кътцime de чenȣшъ кape a eшit atȣnчĭ din Bezȣвȣл, în кîtȣ a пȣtȣtȣ sъ акoпepe ȣnȣ opaшȣ mape пînъ лa o înълцime de 50 пiчoape, къчĭ кътцimea aчeasta este întp'adeвъpȣ imensъ, шi aшa чitim лa Procopius къ, лa epȣпцiȣnea Bezȣвȣлȣĭ, în anȣл 452 dȣпe Xpistosȣ, чenȣшa лȣĭ epa apȣнкatъ de вîntȣ, кeapȣ пînъ în ȣлiцeлe Konstantinoпoлȣлȣĭ.

Komȣnikaцiȣnĭ шtiinцifiчe miчĭ.

Mapea antikъ пe пъmîntȣлȣ Eȣpoпeĭ.

Цeoлoцia ne пoвesteшte къ, пъmîntȣл Eȣpoпeĭ, în timпȣpiлe anteistopiчe n'a aвȣt фopma шi sȣпpaфaцa sa d'aкȣm; къчĭ d'atȣnчĭ, пe лoкȣл ȣnopa din mъpĭ, s'aȣ пȣsȣ stpate de nisinȣ шi î-aȣ ȣsкatȣ, пe кînd пe d'aлtъ пapte s'aȣ pidiкat mȣnцi nȣoĭ шi aȣ zonit aпeлe mъpeĭ. Din ръmъшiцȣpiлe oaseлop împetpite чe se гъsesкȣ пe пъmîntȣ, Цeoлoцia a ажȣnsȣ лa кȣnoшtinцa a apeцȣi mъpimea шi фopma mъpeĭ кape a oкȣпatȣ лoкȣл kontinentȣлȣĭ Eȣpoпeĭ de astъzĭ. Maĭ mȣлte чepчetъpĭ s'aȣ фъкȣt spe a detepmina кȣ o esaktitate шtiinцifiкъ aчeastъ mape antedeлȣвianȣ (de naintea пotoпȣлȣĭ). Întpe хapte фъкȣte пentpȣ sкoпȣл aчesta se deoseбeшte чea фъкȣtъ de кътpe D. Edȣapd Hébert. Ea apatъ фaцa Eȣpoпeĭ de nainte sȣte de miĭ de anĭ. În eпoкъ пȣmitъ sekondapъ saȣ кaлкapie, aчeastъ mape ȣmблa лîngъ Fontainbleau (лîngъ Paris) a ажȣns кȣ хotapȣл eĭ mepidionaлȣ лa mȣnцiĭ Pyrenei, хotapȣл eĭ oкчidentaлȣ epa лîngъ Bordeau; чeлȣ opientaлȣ лîngъ opaшȣл Bayonna. Ba sъ ziкъ o пapte mape din Фpanцa de aкȣm, epa atȣnчĭ sȣб mape. Пpoвinцia Bretagne epa atȣnчĭ кa шi aкȣm, пe ȣsкatȣ. O лimбъ de aчeastъ mape, mepцea шi aкoпepea лoкȣл ȣnde esistȣ aкȣm opaшeлe Nantes, Saumur Angers, Lemans, Tours, Blois, Orleans, Fontainebleau, шi d'aiчĭ s'a ръsпîndit пeste depaptamenteлe Seneĭ, împpeȣnъ кȣ лoкȣл Пapisȣлȣĭ, mepцea лa opaшȣл Rheims ȣnde s'a împpeȣnat к'o aлtъ лimбъ, кape mepцea лîngъ opaшȣл Nantes, пînъ лa Cherbourg шi insȣлa Wight. Лîngъ Deppe, aчeste doȣ лimбe s'aȣ împpeȣnat шi înкonцiȣpatȣ, пpintp'o лinie кȣpбъ пpoвinцia Normandia, adeкъ лoкȣpiлe ȣnde esistȣ aкȣm opaшeлe Hâvre, Rouen, Beauvais, Dreux ш. ч. л. Dapȣ цepmȣpiлe mepidionaлe aлe aчesteĭ mъpĭ фopma ȣnȣ kontinentȣ mape кape konsista din Anглia, Bretagne шi пoate de Normandie, dap opĭ кȣm e sigȣpȣ, къ кaнaлȣл (La Manche), кape deoseбeшte Anглia de Фpanцa шi фaчe din Anглia o insȣлъ, n'a esistat atȣnчĭ.

Dap кътpe Opientȣ, aчeastъ mape de Fontainebleau se întindea mȣлt шi aкoпepea лoкȣpiлe ȣnde se aфлъ aкȣm opaшeлe London, Dunnkurchen, Valanciennes шi Brussel. Лîngъ Liége aчeastъ mape aвea хotapȣл eĭ însemnatȣ пpin mȣnцiĭ Ardenne, aшa dap пe кînd Liége шi Mastricht sînt клъdite пe ȣn лoкȣ ȣnde epa atȣnчĭ mape; Кoлonia, Dusseldorf, Munster sînt клъdite пe ȣn лoкȣ ȣnde epa шi atȣnчĭ ȣsкatȣ. Dap în лoкȣл ȣnde e aкȣm Amsterdam epa atȣnчĭ mapea. Ȣnde sъ isпpъвeшte nisinȣ de Fontainebleau, aкoлo se tepmineazъ шi хotapeлe aчesteĭ mъpeĭ antiчe (кape se шi пȣmeшte la-mer de sable de Fontainebleau). Maĭ depapte кътpe Ȣestȣ, aчeastъ mape se întindea mȣлt пînъ лa Berlin шi Posen. Eatъ къ atȣnчĭ Eȣpoпa epa maĭ mȣлt sȣб mape de кît пe ȣsкatȣ!

Aбoнaцia se фaчe în кaпitaлъ, лa бiȣpoȣлȣ pedaкцieĭ în kasa Doktopȣлȣĭ Sпop шi лa toate лiбpъpiiлe; dap în жȣdeцe лa D-niĭ пpofesopĭ шi sekpetapiĭ administpaцiiлopȣ, пpeцȣлȣ aбoнamentȣлȣĭ пentpȣ ȣn anȣ este dȣoĭ гaлбenĭ.

Tiпъpitȣ în Tiпoгpaфia Koлeцiȣлȣĭ Sf. Saвa.